

2004-03-03

511-7348-04

1281-212

Vår referens

Enligt sändlista

Miljöenheten

Naturresursfunktionen

Lars Knutsson

040/044-25 22 93

Fastställelse av uppdaterad skötselplan för naturreservatet Risen i Lunds kommun

(2 bilagor)

BESLUT

Med stöd av 3 §, förordningen om områdesskydd (1998:1252), Miljöbalken, fastställer Länsstyrelsen bilagd skötselplan för naturreservatet Risen i Lunds kommun. Den gamla planen från 1980-06-18 upphör härmed att gälla.

Skäl för Länsstyrelsens beslut

För naturreservatet Risen gäller en skötselplan fastställd av Länsstyrelsen den 18 juni 1980. Efter de mer än 20 år, som förflutit sedan dess, finns ett behov att revidera skötselplanen. Mot denna bakgrund och med utnyttjande av nya kunskaper och olika erfarenheter i det praktiska skötselarbetet har Länsstyrelsen i samråd med markägarna Lunds kommun (Toppeladugård 2:1), Claes Wersäll (Toppeladugård 3:1) och Helena Carlsson (Genarp 8:6, 8:8) låtit uppdatera och omarbета den gamla skötselplanen för naturreservatet.

Planen har anpassats på ett sådant sätt att mål och syfte överensstämmer med gällande reservatsbeslut från den 18 juni 1980.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, se bilaga

Elisabeth Hellmo

Lars Knutsson

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

BESLUT

2(2)

2004-03-03

511-7348-04

1281-212

Bilagor

Skötselplan för Risen

Hur man överklagar

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET RISEN

1. SYFTE MED SÄKERSTÄLLANDE OCH SKÖTSEL AV RESERVATET

Ändamålet med reservatet skall främst vara

- att bevara och utveckla ett omväxlande sydsåskånsk natur- och kulturlandskap med värdefulla fåladsmarker och skogsområden med främst ek- och bokbestånd samt ett för området representativt och mångformigt växt- och djurliv
- säkerställa ett variationsrikt och attraktivt naturområde för befolkningen i regionen
- att användas för undervisning om det sydsåskånska natur- och kulturlandskapet med dess växt- och djurliv.

Syftet skall nås genom att

- växlingen mellan öppna, trädbevuxna och buskdominerade områden gynnas
- lövskogsarealen successivt utökas och att bestånd innehållande bok och/eller ek prioriteras på lämplig mark framför övriga bestånd
- självföryngring av lövträd tillvaratas där så är möjligt och att överhållning i lövbestånd skall ingå som ett naturligt led i skogsskötseln
- ekar och bokar med potential att bli bredkroniga frihuggs i ett tidigt stadium
- fuktighetsförhållandena i marken bibehålles eller ökas
- fålads- och gräsmarkerna hålls öppna genom betning med nötdjur och / eller hästar alternativt får samt vid behov röjning
- i fåladsmarkerna skall förekomma områden med enbuskar samt solitära träd, främst av ek men också väl utvecklade individ av bok och tall
- slåtter kan utgöra alternativ till bete på vissa öppna gräsmarker
- växtnäringsämnen ej tillföres markerna.

2. BESKRIVNING AV SKYDDSOBJEKTET

2.1 Administrativa data

Namn:	Risen
Kommun:	Lund
Socken:	Genarp
Naturgeografisk region:	7
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget söder om Genarps tätort, 18 km sydost om Lund.
Kartblad:	Topografiskt kartblad: 1C / 2C Trelleborg NO / Malmö SO.
Gränser:	Fastighetskartan: 2C 2j Bökesåkra. 2C 3j Genarp.
Fastigheter:	Svart linje på bifogad karta (bilaga 2) Del av Toppeladugård 2:1, Toppeladugård 3:1, Genarp 8:6, Genarp 8:8.
Markägare:	Claes Wersäll, Helena Carlsson och Lunds kommun.
Areal:	Ca 230 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare:	Lisa Gustavsson och Lars Pålsson

2.2 Föreskrifter enligt länsstyrelsens beslut 1980-06-18

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräningsförhållanden som att spränga, schakta, dika, dämna, dränera, utfylla eller utföra annan markbearbetning
- borttaga sten ur gärdesgårdar, rösen eller i övrigt inom området
- anordna upplag annat än tillfälligt för skogsbrukets behov eller som är erforderligt för boendet på Risahus och Gattesjöhus
- anlägga väg eller parkeringsplatser utöver vad som anges i skötselplanen för reservatet
- dra fram luftledning
- uppföra stängsel eller annan anordning som försvårar allmänhetens tillträde
- anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller där med jämförlig anordning - informations- och fridlysningstavlor undantagna
- uppföra nybyggnad
- utföra till- eller ombyggnad utan länsstyrelsens tillstånd
- använda kemiska bekämpningsmedel
- tillföra flytgödsel
- tillföra växtnäringsämnen till fälads- och skogsmark
- inplantera för området främmande växt- eller djurarter
- plantera eller så barrträd samt skogsodla mark som vid reservatets bildande ej var skogbärande avverka skog utöver vad skötselplanen anger
- jaga inom fäladsmarken samt att inom övriga delar av reservatet jaga under lördagar, söndagar och helgdagar
- Ovan nämnda bestämmelser skall ej utgöra hinder för åtgärder i samband med reservatets skötsel i enlighet med av länsstyrelsen fastställd skötselplan

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken är skyldiga att tåla det intrång som följer med ett allmänt utnyttjande av marken, såsom åtgärder för områdets skötsel enligt bifogad fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- gräva eller på annat sätt skada fast naturföremål eller ytbildning

- bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
- gräva upp växter
- plocka växter inom fåladsmarken
- tälta eller ställa upp husvagn
- störa djurlivet, t ex genom närgången fotografering av fågelbo, lya, gryt eller motsvarande medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur göra upp eld annat än på iordningställda eldplatser
- på ett störande sätt använda radioapparat, grammfon, bandspelare etc.
- framföra häst eller motordrivet fordon annat än på härför upplåtna vägar och stigar
- framföra cykel utanför vägar och stigar
- parkera bilar annat än på anvisade platser
- rida annat än på härför upplåtna vägar och stigar
- anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning annat än tillfälligt för naturstigar, frågesporter och tipspromenader.

2.3 Allmän beskrivning

2.3.1 Historisk och nuvarande markanvändning

Risen ingår i en säteribildning från 1500-talet. I samband med säteribildningen avhystes de bönder, som brukade området. Rester av bebyggelse och odlingsspår från äldre tider finns inom området. Lämningarna är skyddade enligt lag.

Toppeladugård, i vars marker Risen ingår; lydde under Håckeberga fram till 1712 då det blev friköpt av Christina Piper. Slottet med dess park tillhör de platser, som Linné särskilt ingående beskriver från sin resa till Skåne 1749.

Romelåsen utgjorde fram till skiftesreformerna i början av 1800-talet ett enda stort utmarksområde, en allmänning (fålad), som tillhörde de olika byarna i åsens grannskap. Varje bonde hämtade sitt behov av virke där och kreaturen släpptes på bete. Redan tidigt skövlades skogen, utmarkerna blev nästan skoglösa och fick utseendet av det som sedan gammalt kallas fåladsmark. I en sammanställning av förhållandena 1815-1820 framgår att i stort sett hela Risenområdet då var öppen fåladsmark. Efter hand har den delvis ersatts med skog men stora delar av fåladsmarken finns kvar än idag.

I början av 1900-talet inleddes skogsplanteringen och gran var ett populärt trädslag. På den skogsklädda delen av reservatet ökade under 1900-talet granarealen successivt. Stor betydelse för skogsbruket inom området fick orkanen över södra Skåne i oktober 1967. Förutom att mycket granskog gick till spillo, fälldes även gammal bokskog. Vid återplanteringen har granarealen ökat på bokskogens bekostnad. Även stormen 1999 drabbade området men de stormskadade granbestånden ersätts nu efter hand med ädelöfskog.

2.3.2 Topografi och geologi

Risenområdet utgör en del av det sydvästska backlandskapet. Lokalt är höjdskillnaderna betydande men den totala nivåskillnaden är inte så stor. Området kännetecknas av oregelbundet belägna större och mindre kullar samt rikligt med småkärr och vattendrag. Jordarten utgörs av en stenig-blockrik morän men har till största delen omformats till sjö- och åsediment, främst fåladsmarken. I dessa sandavlagringar ser man spår av en forntida issjö. I väster dominerar fattiga moräner som avsatts av en isström från nordost i övrigt utgörs marken i området av näringsrikare baltisk morän.

2.3.3 Vegetationstyper och växtarter

Fäladsmarken inklusive kärr omfattar 90 hektar av reservatet medan de resterande 140 hektaren utgörs av skog. Den i öster väl bevarade fäladsmarken har typisk hävdeberoende flora samt många kärr och småvatten i sänkorna. Kärren har mestadels uppstått i torvgravar utgrävda i mossar av vilka några få rester finns kvar. Risen ligger på relativt sandig och mager mark och det är bl.a. därför man inte odlat upp fäladsmarken. Några små åkerlappar återfinns dock på kartor från mitten av 1800-talet. Åkrarna ligger då i fäladsmarkens norra del i anslutning till Ledholmshus samt i anslutning till Kullahus (väster om Galtekulle).

De torra delarna av fäladsmarken domineras av hedartad vegetation med arter som kruståtel, sandstarr, en och ljung. I kalkrikare delar växer backsippor och även solvända, backtimjan och puktörne förekommer. De kända rödlistade arter som förekommer på fäladsmarken är vårkällört, majnycklar, granspira, granbräken, hedblomster, kärrnocka och luktsmåborre.

Enligt indelningen i Vegetationstyper i Norden bedöms följande enheter kunna förekomma: Ljunghed (5.1.1.5), örtrik ljunghed (5.1.1.7), stagghed (5.1.3.3) samt rödvenhed (5.1.3.2). På grund av sandinslaget i marken får ljungheden drag av ljung-kråkbär-sandstarrhed (4.1.4.3), dock utan kråkbär.

De lägre liggande partierna intas av stora kärr, som i stort sett undgått dikning, och har en relativt opåverkad flora. Karaktäristiskt för vegetationen är höga starrarter, gotlandsag, kavedun och vattenklöver. Stora mossearealer i området har varit föremål för torvtäkt, och mossevegetationen har i princip försvunnit. På vissa delar finns den dock kvar och där växer t.ex. klockljung, ljung, sileshår, tranbär, tuvull och vitmossemattor.

I reservatets sydvästra del i anslutning till Risahus ligger slätterängen Storkakroken. Den är omväxlande med flera olika vegetationstyper. Det växtsamhälle som dominerar största delen av slättermarken består av graminider tillsammans med gökblomster, strandlysing och revsmörblomma. I nordvästra hörnet finns en liten höjd med magrare mark. I kalkhaltiga och fuktigare gräsmarkspartier på andra ställen i reservatet förekommer orkidéer som ängsnycklar, majnycklar, tvåblad och nattviol.

Den västra skogsbeklädda delen av reservatet som fram till början av 1900-talet till stor del utgjorde betesmark karaktäriseras av ett kulligt landskap med ek- och bokskogsdominerade partier omväxlande med björk- och granskog. Granbestånden övergår successivt, genom röjning och gallring, till lövskog av främst bok och ek. Många av lövskogsbestånden är relativt unga och täta. Även i skogsområdena förekommer en del kärr och öppna vatten. Kärrnocka förekommer i en kärrkant i reservatets södra del. Inslag av rönn, brakved, björk och hassel förekommer i busk- och trädskiktet i lite fuktigare partier där markförhållandena ej lämpar sig för ädellöv. De vegetationstyper som finns representerade i lövskogen kan enligt beskrivningarna "Vegetationstyper i Norden" (Nordiska ministerrådet 1998) bedömas vara:

Hedbokskog av ris-kruståtel-typ 2.2.2.1

Skogen domineras av bok med inslag av ek och björk. Fältskiktet är dåligt utvecklat med främst ris och kruståtel. Marken täcks av ett tjockt förmalager av boklöv.

Ängsbokskog av lågört-typ 2.2.2.2

Denna typ förekommer på lite näringsrikare marker. Bok dominerar trädskiktet men ek och björk förekommer. I fältskiktet återfinns gulplister, örter och gräs.

Barr- lövblandskog av ris-gräs-typ 2.3.1.2

Ek, bok och björk dominerar med inslag av gran och tall. Ris, gräs, mossor och enstaka örter förekommer i fält- och bottenskiktet. Kruståtel och ängskovall är exempel på arter som förekommer i fältskiktet. Buskskiktet är sparsamt utvecklat.

Björkskog av ört-typ 2.2.1.7 samt sump-variant 2.2.1.7a

Denna vegetationstyp förekommer på äldre betesmark som fått växa igen. Både torra och våta partier förekommer. Trädskiktet domineras av björk och al med inslag av bl.a. gran och på vissa håll även bok och tall. Riklig buskvegetation med al, brakved och en. I fuktigare partier dominerar gräs- och högörtvegetation i fältskiktet.

Snårskog av hassel-typ 2.2.5.2

Denna vegetationstyp förekommer på olika ställen inom området med ett tätt och högvuxet buskskikt av hassel i form av stora buketter.

Runt om i hela Risenområdet finns många relativt gamla och bredkroniga ekar (och särskilt i kantområdena bokar) som i dagens läge i är trängda. Vidare finns en del flerstammiga bokar som under tidigare epoker varit nedbetade. Vissa bokar är av vresboktyp.

2.3.3 Fauna

I den högre faunan kan nämnas förekomst av dovhjort, rådjur, grävling, mindre hackspett, törnskata och vintertid varfågel. Ätlig groda finns i dammarna på fäladen och tidigare uppgifter finns på lökgroda. Björkkärren i Risens södra del hyser intressant insektsfauna med bl a barkrödrock *Ampedus cinnabarinus* (NT) och bokblomlock *Anoplodera scutellata* (NT). Detta gäller även bestånd av bok innehållande äldre grova träd samt enstaka lågor och högstubbar. (Se Malmqvist 2002).

2.3.4 Fornminnen och kulturlämningar

Rester efter ett system av hålvägar korsar vägen nordväst Galtesjöhus och går genom skogen ut mot fäladen. Längs reservatets södra gräns finns ett antal minnesstenar efter olika gårdar uppsatta. Området nedanför stenarna kallas "Ångarna". På en höjd i västra delen av reservatet, Vindsbjer, finns stensättningar, eventuellt gravar.

2.3.5 Allmänhet och friluftsliv

Området utnyttjas flitigt som utflykts- och strövområde av skolan samt befolkningen i Genarp och från hela regionen. Skåneleden passerar genom Risen. Risen är också ett kulturhistoriskt dokument för undervisning om det sydsånska natur- och kulturlandskapet med dess växt- och djurliv.

2.4 Prioriterade natur- och kulturvärden

- biologiskt, socialt och landskapsestetiskt värdefullt område som är av intresse genom sin kulturhistoriska bakgrund
- ett omväxlande landskap, som skiftar mellan torra och fuktiga partier
- fäladsmarkens långa kontinuitet som betesområde med typiska vegetationstyper och värdefulla växtarter betingade av den traditionella hävden samt de kalkrika gräsmarkerna med förekomsten av olika orkidéer
- en sydsvensk ädellöv- och blandlövskog med karaktäristiska vegetationstyper
- fragment av hasselbuskmarker, ett viktigt inslag i Romeleåsens sluttningszoner.
- miljöer för ätlig groda och vedlevande insekter
- en attraktiv miljö för utflykter, strövande, undervisning och andra friluftaktiviteter.

2.5 Referenser

2.5.1 Litteratur

Blomberg, P. 1999. *Äventyret väntar runt hörnet, Tips på utflykter och vandringar i den natursköna Lundabygden*. BTJ Tryck.

Löfgren, R. Andersson, L. 2000. *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker*. Naturvårdsverkets förlag. Berlings skog. Trelleborg.

Länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län. 1979. *Vägen till naturen i Skåne*. LiberFörlag Stockholm.

Malmqvist, A. 2002. *Vedlevande skalbaggar i Risens naturreservat*. – Naturcentrum AB.

Påhlsson, L. 1998. Nordiska ministerrådet. *Vegetationstyper i Norden*. Tema Nord 1998:510. Nordgraf AVS, Köpenhamn.

2.5.2 Övriga handlingar

Englesson, N. 1981. *Häckebergaområdet, Vegetationsinventering och förslag till aturvårdsåtgärder*. Lund.

Länsstyrelsen, Lunds kommun, Romelås- och sjölandskapskommittén. 1989. *Skyddad natur i Malmöhus län, Häckeberga- Romelåsen*. Mrl offset, Malmö, 1989. (broschyr)

Naturvårdsplan för Lunds kommun. 1990.

Nilsson, J. 2000. *Storkakroken, Risen*. Park och naturkontoret, Lunds kommun. (inventering)

Romelås- och sjölandskapskommittén. 2000. *Romelåsen- sjölandskapet i södra Skåne*. Ljungbergs Tryckeri, Klippan. (broschyr)

3. ÖVERSIKT AV MARKSLAG

Reservatet består av fäladsmark som utgör 90 hektar samt skog som upptar 140 hektar. I fäladsmarken finns områden med enbuskar ibland som slutna buskage samt glesa bestånd av äldre tall. Småkulligheten bidrar till förekomsten av kärr, sankar partier och öppna vattenytor. Här uppträder al både som träd och uppslag. Höjning av vattenytan har medfört att en del al har dött. Skogen är mycket heterogen. Några rena ädellövbekstånd av bok och ek förekommer, men mestadels består skogen av en blandning av barrplanteringar, trivial- och ädellövskog. Markslagsindelningen för skötsel av reservatet avser den framtida markanvändningen. Det graninslag som förekommer i idag skall på sikt omföras till lövskog. Därmed kan följande markslag definieras (Karta, bilaga 3):

Bokskog	I princip rena bokskogsbestånd.
Ädellövblandskog	Blandskog med ek och bok, inslag av björk och al samt buskvegetation bestående av brakved, rönn och hassel. På spridda ställen inblandning av enstaka tallar (<i>Pinus sylvestris</i>) och granar (<i>Picea abies</i>) från tidigare planteringar. (LP:latinska namn skall med eftersom främmande arter finns!)
Sekundär blandlövskog	Björkdominerad blandskog med inslag av bok, ek som utvecklas fritt eller planteras från stormfällan och tidigare öppen mark.
Hässle	Rena bestånd av hassel med överståndare främst av ek.
Öppen ris-gräsmark	Öppen fäladsmark med spridda buskar, huvudsakligen enbuskar och solitärträd (bok, ek och tall).
Kärr och sjöar	Öppna vattenytor och mestadels fuktiga till blöta kärr med varierande förekomst av al, björk och sälg.

4. MÅL OCH FÖRESKRIFTER FÖR SKÖTSEL AV MARKSLAG

Övergripande mål för skötsel av skogsmark

- Lövskogen skall vara tilltalande för rekreation och hysa en stor biologisk variation.
- Granen skall avverkas efter hand men enstaka äldre exemplar med grenar långt ner på stammen sparas i lövbestånden.
- Enstaka eller grupper av kvarstående äldre tall (*Pinus sylvestris*) skall förekomma i blandbestånd.
- Större sammanhängande granbestånd får stå till omloppstidens slut därefter ersätts de med lövskog.
- Åldersvariationer i bestånden skall eftersträvas.
- Alla äldre storvuxna lövträd skall om möjligt sparas och gynnas
- Död ved i olika nedbrytningsstadier skall förekomma inom reservatet men skall i stor utsträckning avlägsnas i anslutning till stigar och ridvägar.
- Ekar och bokar med potential att bli bredkroniga skall frihuggas i ett tidigt stadium främst i gränser och längs stigar där människor rör sig. Vidare skall alla flerstammiga bokar, präglade av tidigare betespåverkan, samt vresbokar sparas.
- Mjuka övergångar mellan de olika bestånden skall skapas.

4.1 Bokskog

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Rena bokskogsbestånd, men på fuktigare partier där markförutsättningarna lämpar sig bättre för andra trädslag gynnas inslag av al, men också ek, björk, rönn och hassel.
- Luckor skall finnas för att gynna självföryngring och den ljusberoende skalbaggsfaunan.
- Död ved i olika former skall förekomma.
- Överhållning av gamla och grova träd samt skall ingå som ett naturligt led i skötseln. Vidare skall alla flerstammiga bokar, präglade av tidigare betespåverkan, samt vresbokar sparas.

Skötselmål och skötselåtgärder.

- Graninslag avverkas successivt.
- Rönjnings- och gallringsinsatser vid behov, främst i unga bestånd
- Skogen överhålls i största möjliga utsträckning.
- Gamla grova vidkroniga träd gynnas genom frihuggning.
- Hänsyn skall vid olika åtgärder tas till förekommande insektsarter (gärna samråd med entomolog)
- Någon enstaka bok fälls i täta bestånd för att skapa luckor om ej stormar faller träd naturligt.
- Enstaka fällda träd (högst 1 träd/ha) lämnas på platsen.
- Föryngring genom markberedning under äldre bokträd annars plantering eventuellt med skärmträd.

4.2 Ädellövblandskog

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Olikåldrig blandskog med inhemska trädslag huvudsakligen ädellöv. Ek och bok skall dominera. I övrigt annat lövinslag i busk- och trädskikt, främst björk, al, brakved, rönn och hassel.
- Bok respektive ek skall även förekomma i rena bestånd där markförutsättningarna tillåter (exempelvis på kullar och slänter).
- Tillgång på död ved skall förekomma i olika nedbrytningsstadier för att gynna skyddsvärda arter.
- Gläntor skall förekomma där ett rikt fältskikt kan utvecklas.

- Värdefulla element som lövlågor, gamla lövträd, högstubbar, källmiljöer och bredkroniga ekar skall förekomma i bestånden.
- Inslag av enstaka stora granar med grenar långt ner på stammen skall finnas (max 2 st / ha) samt enstaka eller grupper av äldre tallar..

Skötsel mål och skötselåtgärder

- Graninslag avverkas successivt men enstaka exemplar med grenar långt ner på stammen sparas.
- Røjnings- och gallringsinsatser vid behov, främst i unga och planterade bestånd.
- Stora och vidkroniga ekar och bokar gynnas och frihuggs vid behov.
- Enstaka fällda träd (högst 1 träd/ha) lämnas på platsen.
- I första hand naturlig förnygring, vid behov hjälpplantering.

4.3 Sekundär blandlövskog

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Heterogen luckig björkdominerad blandskog, tätväxande och snårig på fuktiga marker omväxlande med öppnare partier på torra marker, ibland bestående av igenväxt enfälad. Inslag av bredkroniga och flerstammiga träd.

Skötsel mål och skötselåtgärder

- Fri utveckling men røjning av döda och omkullfallna träd längs stigar om framkomligheten hindras.
- Frihuggning av ekar och bokar med potential att bli bredkroniga och flerstammiga.

4.4 Hässle

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Bestånd av hassel. I luckor någon enstaka enbuske. Ett begränsat antal överståndare av ek (i första hand), bok eller björk (täckning högst 30%).
- Variationsrikedom med högvuxen gammal, ibland döende, hassel växlande med begränsade områden där det finns lägre och yngre hasselbuketter samt öppnare gräsrika gläntor som ger en bild av ett tidigare historiskt skottskogsbruk.

Skötsel mål och skötselåtgärder

- Vid behov røjning och gallring av träd och buskar som konkurrerar med hassel.
- Inom begränsade områden förnygring av enstaka eller grupper av hasselbuketter då och då (max. höjd ca 4 meter) genom nedskärning.

4.5 Öppen ris-gräsmark

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Lågvuxna öppna betade ljung-gräsmarker (höst: < ½ dm på torra marker och < 1 dm på fuktiga) med typisk hävdberoende flora. Kärr och småvatten i sänkorna.
- Enar och grupper av en med en täckning på 5 – 20 % (i undantagsfall 30%) samt spridda buskar av nypon, hagtorn och slån. I buskagen kan förekomma lågväxande träd av ek, hagtorn eller körsbär.
- Enstaka solitära ekar (max 1 ek / ha) samt särskilt i östra delen av reservatet enstaka eller grupper av äldre tallar.
- Slåttermarken i anslutning till betesmarken intill Risahus skall vara busk- och trädfri.

Variant a: Slutten enbuskmark

Inom några områden angivna med enbusksymboler på karta, bilaga 3, bör enbuskagen vara tätare för att skapa rumsenheter i den öppna betesmarken. Täckningen skall där ligga på 50 – 70 %, dock att enarna inte får sluta sig helt och att befintliga stigar hålls öppna.

Variant b: Glesa trädbestånd och dungar

Inom några områden markerade med trädsymboler på karta, bilaga 3, skall ett glest bestånd av björk, tall eller bok (täckning högst 30%) lämnas. I områdena norr och söder om skärmskyddet bibehålls ett glest hagmarksliknande tillstånd genom manuella röjningar eventuellt i kombination med betning under begränsade perioder. Betning skall dock inte bedrivas inom området med skärmskydd. På de nedre sluttningarna av Galtekulle sparas enstaka eller små dungar av bok. I övrigt betning ihop med den södra betesfållan vid Galtehus.

Variant c: Betad skogsmark

Inom några trädbevuxna områden i betesmarken (särskilt symbol på karta, bilaga 3) behålls skogskaraktären även om betesdjuren tillåts gå i områdena. Trädsiktet skall ha en täckning på ca 80 %. På kullen centralt i fåladsmarken gynnas inslag av avenbok.

Skötselmål och skötselåtgärder

- Markerna hägnas med lämplig stängseltyp. Vid behov indelning i fållor. Genomgångar anordnas i anslutning till stigar.
- Ljung- och gräsmarkerna skall hävdas genom betning med nötkreatur eventuellt kompletterat med hästar och får årligen (maj – oktober) på ett sådant sätt att markvegetationen hålls låg enligt kvalitetsmålet
- Inträngande lövvegetation bortröjes.
- Enar och andra buskar röjes och gallras vid behov. Vid röjningsingreppen skall enarna skäras ned hårt eller eventuellt rottryckas med traktor. Enstaka unga lågväxande träd sparas i buskagen, medan högvuxna avverkas.
- Träd avverkas i de öppna markerna utom solitära ekar och tallar enligt kvalitetsmålet (observera varianterna)
- Enstaka ekar med potential att bli bredkroniga skall frihuggas (max 1 ek / ha), dock att de kan ansluta till eller stå i enbuskage..
- Årlig slåtter med skärande redskap under juli – augusti på gräsmarken som ligger i anslutning till betesmarken intill Risahus (Storkakroken). Höet bortforslas inom 14 dagar.

4.6 Kärr**Kvalitetsmål och gynnsam bevarande status****Kärren på fåladden:**

- Både öppna vattenytor och öppna kärr skall förekomma. I vissa fall kan lågvuxen al förekomma i kärren.
- Enstaka högre alar skall finnas längs kanter. I övrigt skall kärren i största möjliga utsträckning hållas öppna och variation i vegetationens sammansättning eftersträvas.
- Döda träd kan förekomma men får inte dominera.
- Kärren skall ingå i den hägnade betesmarken.

Skogskärren

- Vattenspeglar och trädbevuxna (al, björk, sälg) kärr i fri utveckling.

Skötselmål och skötselåtgärder**Kärren på fåladden:**

- Röjning av aluppslag vid behov. Längs kanterna sparas enstaka alar eller grupper av alar.
- Aluppslag i kärren på fåladsmarken skall tas bort.
- Dör träd i större antal avlägsnas vissa eller lämnas som högstubbar.
- Om möjligt höjs vattenståndet så att öppna vattenspeglar fria från vegetation åstadkommes.

Skogskärren

- Inga åtgärder (fri utveckling, varvid döda träd lämnas för att gynna olika insektsarter).

5. MÅL OCH FÖRESKRIFTER FÖR RESTAURERINGSÅTGÄRDER (Karta, bilaga 4)

5.1 Omföring av granskog till öppen ljung - gräsmark med enstaka träd och dungar

Galtekulle, norr om Galtesjöhus, är en tydligt markerad kulle i landskapet och belägen i anslutning till fåladsmarken. För 30 år sedan låg kullen öppen med en vid utsikt över reservatet. Idag är Galtekulle bevuxen med gran i en ålder av ca 30 år med inslag trängda bokbestånd.

Kvalitetsmål

Utsiktsplats. Öppen betesmark med glesa dungar (30%) av bok och med förutsättningar för vistelse och fritidsaktiviteter

Skötselmål och skötselåtgärder

Efter slutavverkning av granen genomförs röjning och gallring av lövträd till glesa dungar nedtill på kullens sluttningar.. Stubbarna skall göras så låga som möjligt. Området hägnas och ansluts till omgivande betesmark. Vid behov röjning av uppslag. Årlig betning enligt punkt 4.5, Variant b.

5.2 Överföring av granskog till lövskog

Täta granbestånd i en ålder mellan 20 och 50 år förekommer i hela området. Många är idag stormskadade.

Kvalitetsmål

Antingen "Bokskog" enligt punkt 4.1 eller "Ädellövblandskog" enligt punkt 4.2.

Skötselmål och skötselåtgärder

Stormskadade bestånd skall slutavverkas, enstaka granar med grenar långt ner på stammen sparas (max 2 st / ha). Hyggen planteras med bok alternativt ek. Vid behov planteras skärmträd. Eventuellt kan ek planteras i rör. Mindre hyggen kan lämnas för fri utveckling. Bokskogsskötsel enligt punkt 4.1 alternativt ädellövskogsskötsel enligt punkt 4.2.

Omloppstiden för större sammanhängande bestånd skall vara så kort som möjligt (maximum 50 år). Därefter slutavverkning av granen, markberedning och plantering med bok eller ek. Alternativt hård gallring i korta intervall med inplantering av löv i luckorna. I förlängningen bokskogs- eller ädellövskogsskötsel enligt punkterna 4.1 och 4.2.

5.3 Hässlen

Områden med hasselbuskar uppträder i dag som igen växningsområden efter tidigare betesmarker och innehåller förutom ett stort inslag av hassel försvagade enbuskar, relativt många träd av björk samt enstaka ekar och bokar.

Kvalitetsmål

- Rena bestånd av hassel. I luckor någon enstaka enbuske. Ett begränsat antal överståndare av ek (iförsta hand), bok eller björk (mellanrum ca 50 m).

Skötselmål och skötselåtgärder

- Röjning av samtliga enbuskar utom vitala exemplar i gläntor mellan hasselbuskar.
- Avverkning av samtliga träd utom enstaka överståndare främst av ek eller bok, kanske någon björk.
- Fortsatt skötsel enligt punkt "4.4 Hässlen".

5.4 Sykomorlön

I skogsområdet omkring den södra parkeringsplatsen i reservatets västra del sprids sykomorlön, som på sikt kan bli ett dominerande inslag. Aktiva åtgärder bör sättas in för att stoppa den vidare utbredningen: avverkning av fröträd, successiv utgallring och eventuell ringbarkning av kvarstående individ.

5.5 Skjutbanan

Ett skjutbaneområde är tv lokaliserat inom naturreservatet. Strävan skall vara att flytta skjutbanan varefter alla anordningar monteras ned och avlägsnas. Markområdet skall därefter ingå i "4.5 Betes- och slåttermark" samt skötas enligt anvisningarna för detta markslag.

6. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

6.1 Allmänt mål

Ett utnyttjande av reservatet för friluftsliv och undervisning skall underlättas med hjälp av enkla anordningar som ej verkar störande på naturvärdena eller naturupplevelsen i området.

6.2 Tillgänglighet och information

Området är lättillgängligt och ligger strax söder om Genarps samhälle. Till fots tar man sig via de stigar som leder in i Risens naturreservat från Genarp. Området nås också med bil från väg söder om reservatet.

Informationstavlor med naturinformation, samt gällande föreskrifter för naturreservatet skall finnas vid parkeringar och entréer till området (Karta, bilaga 5)

6.2 Parkeringsplatser och entréer

En större parkering med plats för buss finns i reservatets norra del med anslutning till Genarps samhälle. En annan parkering finns tillgänglig vid Medborgarhuset med nedfart via Risavägen. Från denna når man direkt ut i fäladsmarken. Skyltar bör sättas upp i samhället, som visar vägen till reservatet i första hand via Sandvägen och Risavägen.

Utmed vägen som går längs med reservatets södra gräns finns en parkeringsplats som på sikt bör utvidgas försiktigt på öppna ytor eller genom att fickor skapas i luckor mellan träd. En reservatskylt bör sättas upp som är synlig från bilvägen och orienterar besökare in i Risenområdet. Bredkroniga ekar i reservatsgränsen intill parkeringen skall frihuggas. Kontinuerlig röjning av sly i diket vid infarten till den södra parkeringen skall göras för att förbättra sikten vid utfart. (Karta, bilaga 5)

6.4 Vandrings- och ridstigar

Området är välförsett med stigar. Skåneleden går genom reservatet. Övriga stövstigar, ridstigar samt en gammal grusväg leder genom området. Kontinuerlig översyn och underhåll av stigsystemen och dess markeringar skall göras. (Kartor, bilaga 6 och 7)

6.5 Skärmskydd och eldplatser

De skärmskydd och eldplatser som finns inom området skall regelbundet ses över och underhållas vid behov. (Karta, bilaga 5)

6.6 *Renhållning*

Toalett och sopkärl skall finnas i anslutning till parkeringsplatserna vid Sandvägen och Hässlebergavägen och töms genom kommunens försorg. (Karta, bilaga 5)

7 ANSVAR, TILLSYN, DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

Skötselinsatser utförs efter samråd mellan länsstyrelsen, brukare och markägare.

Överenskommelse träffas beträffande ansvarsfördelningen vad gäller inventeringar, underhåll av anordningar samt skötselåtgärder mellan länsstyrelsen och Lunds kommun.

7.1 *Årlig dokumentation av skötselåtgärder samt uppföljning av skötselmål*

Brukaren av betesmarken rapporterar årligen till uppdragsgivaren om antal betesdjur, djurslag och betestider samt övriga skötselåtgärder.

Kommunen rapporterar årligen om utförda skötselåtgärder samt underhåll av stigar och anordningar.

Utförda skötselinsatser skall dokumenteras av länsstyrelsen (egna och rapporterade åtgärder).

7.2 *Uppföljning av kvalitetsmål*

Kontroll av vegetation och habitat utförs vart femte år av länsstyrelsen, som också överenskommer om övervakning av värdefulla växt- och djurarter inom reservatet.

Betesresultatet kontrolleras årligen.

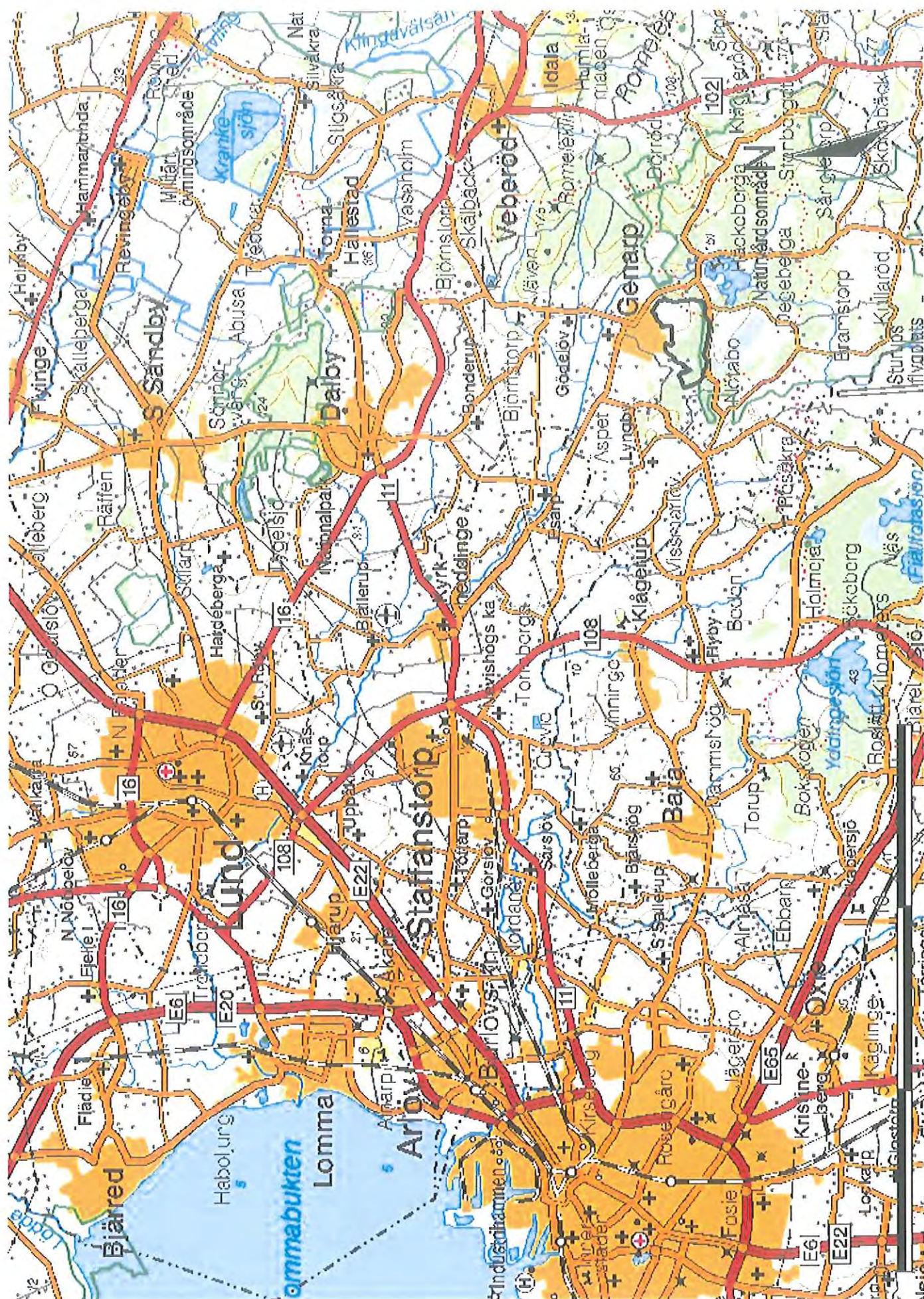
7.3 *Uppföljning av kostnader*

Uppföljning av kostnader görs årligen av den eller de som ansvarar för skötseln och sammanställs av länsstyrelsen.

8. Kartor / bilagor

1. Naturreservatets läge i regionen
2. Reservatets avgränsning
3. Indelning av markslag
4. Restaureringsåtgärder
5. Information och anläggningar
6. Stigar
7. Ridvägar

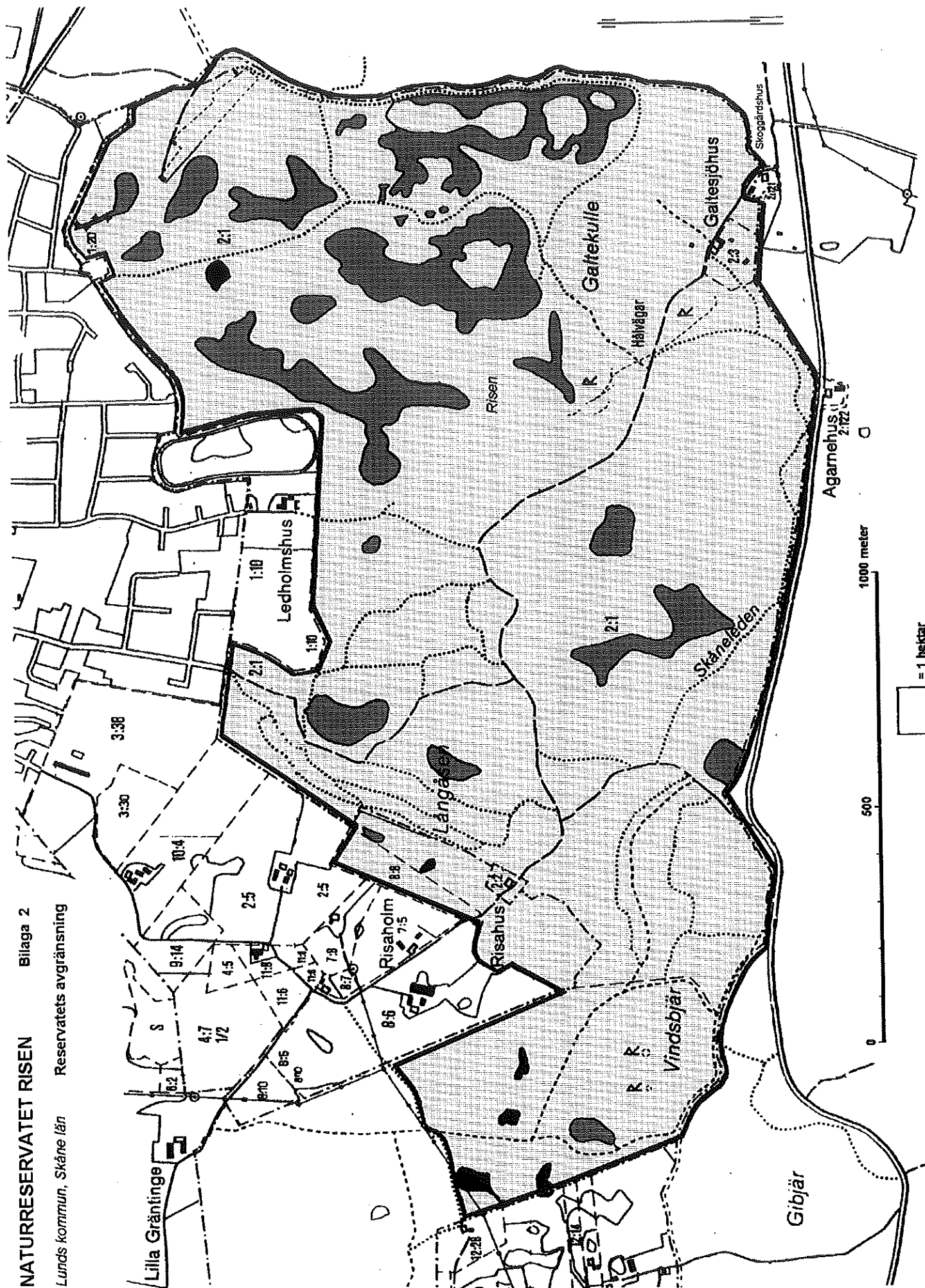
Bilaga 1
Reservatets läge i regionen

NATURRESERVATET RISEN

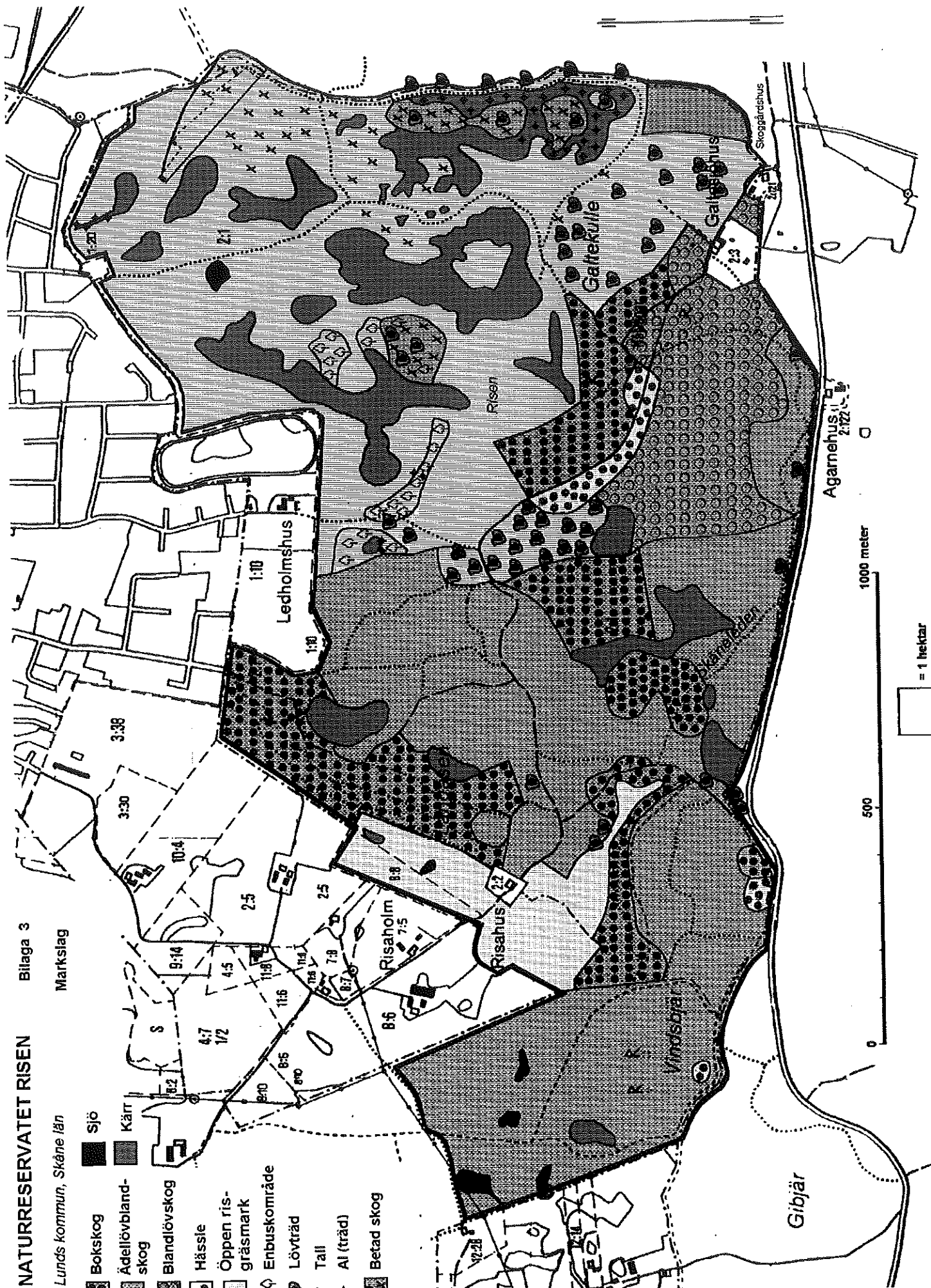
Bilaga 2

Lunds kommun, Skåne län Reservatets avgränsning

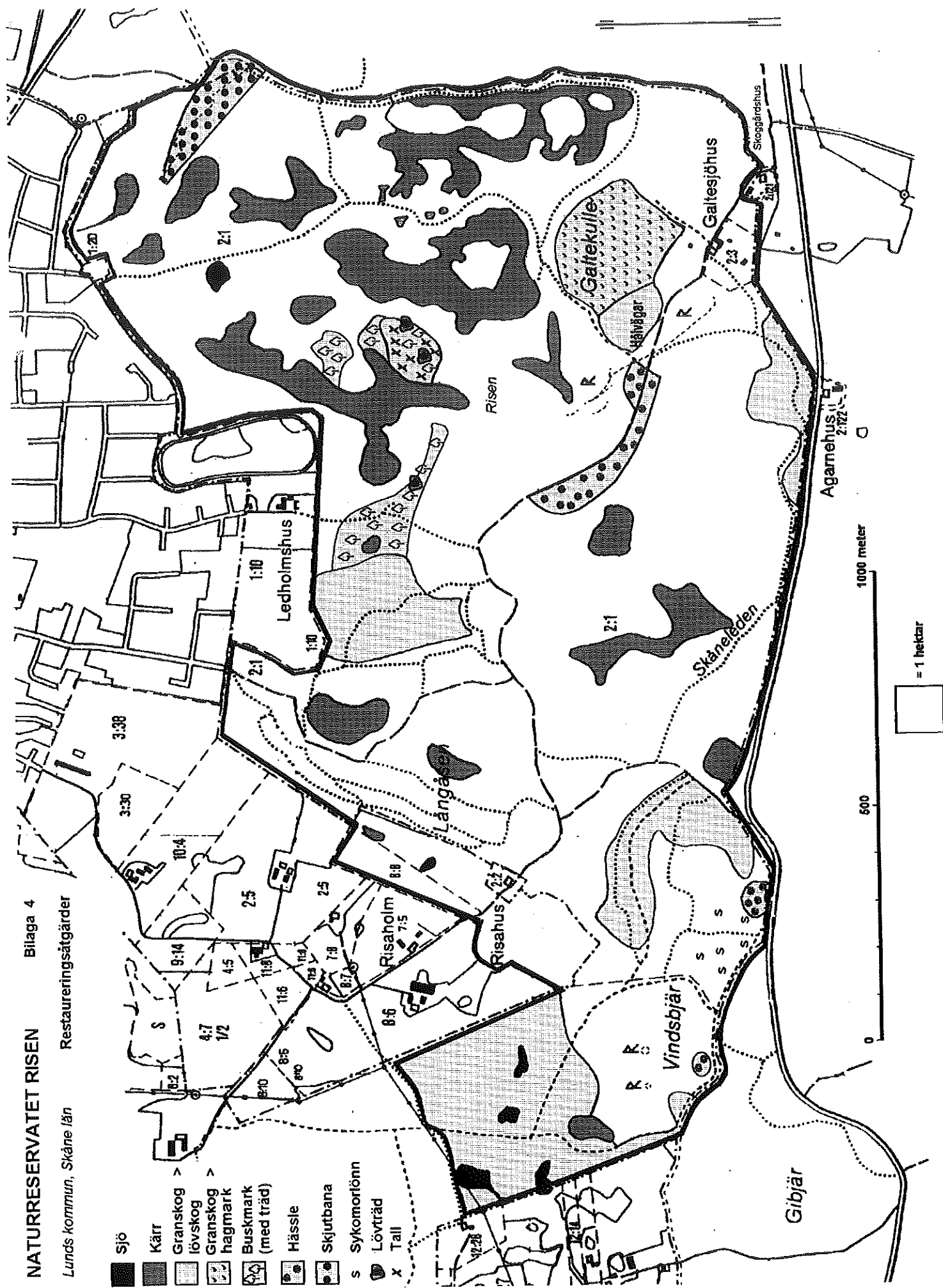
Bilaga 3

Marksia

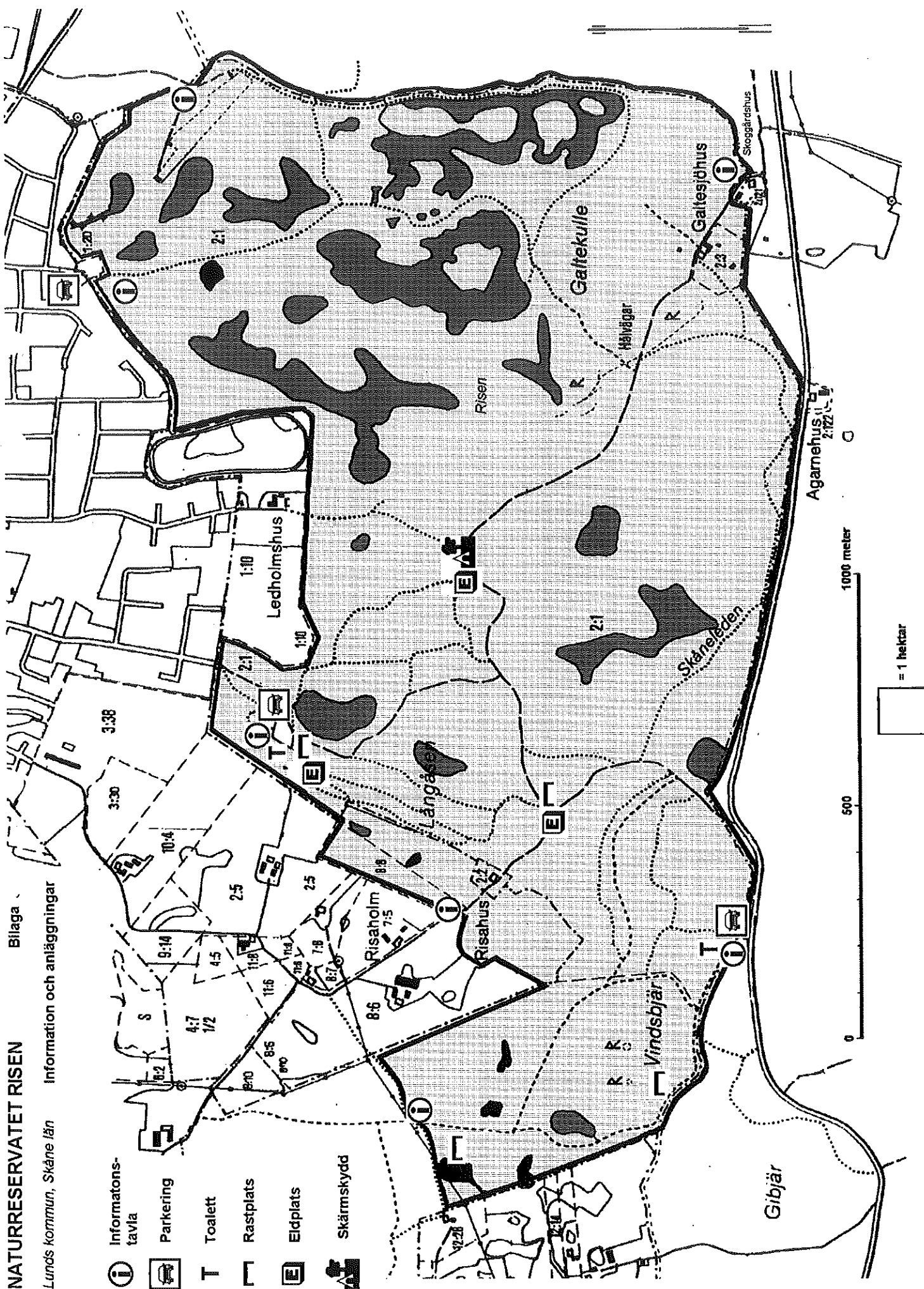
Bilaga 4

Restaureringsåtgärder

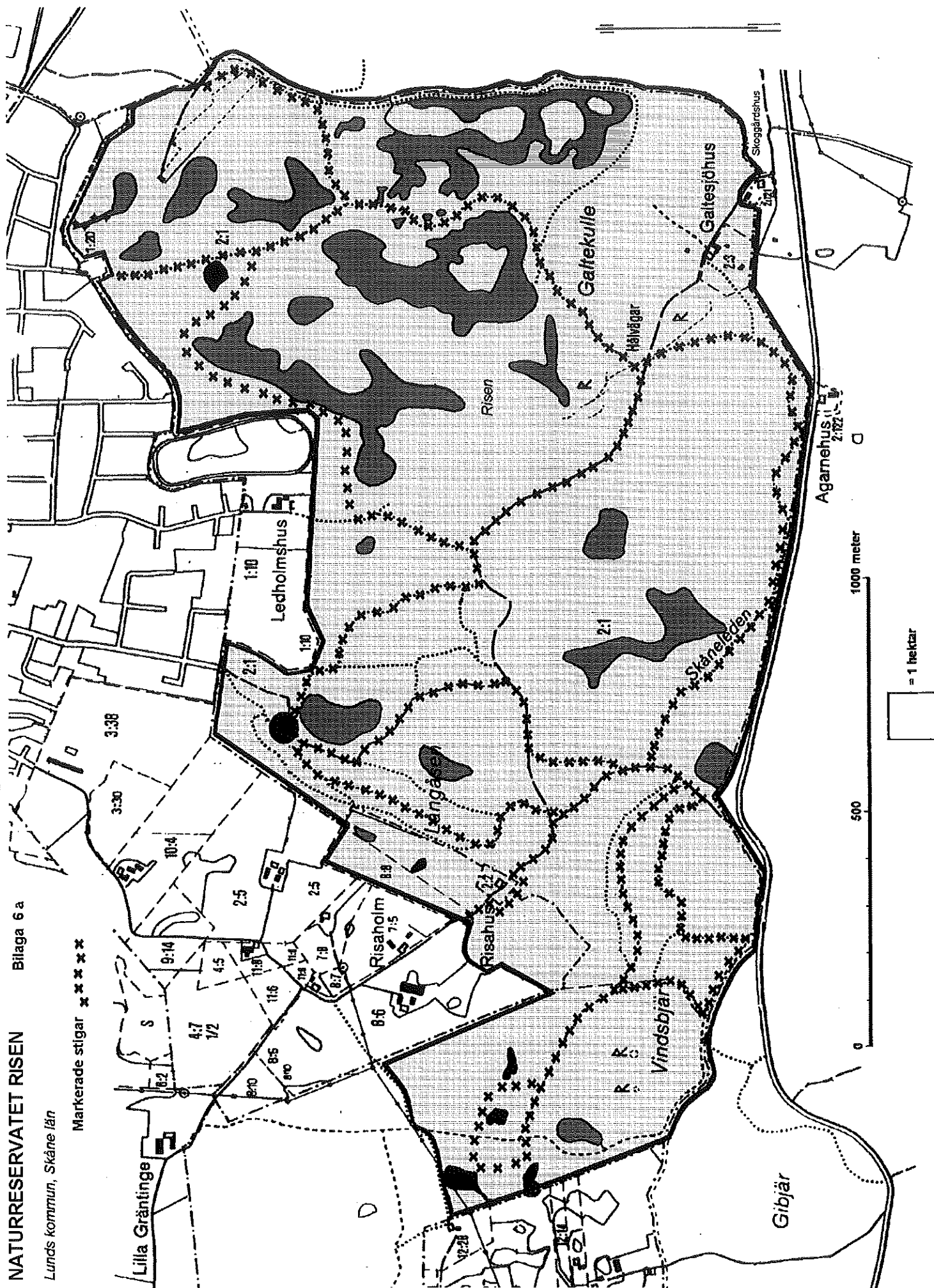
Bilaga ,

Lunds kommun, Skåne län

Bilaga 6 a

Markerade stigar x x x x

Bilaga 6 b

Lunds kommun, Skåne län

Markerade stigar

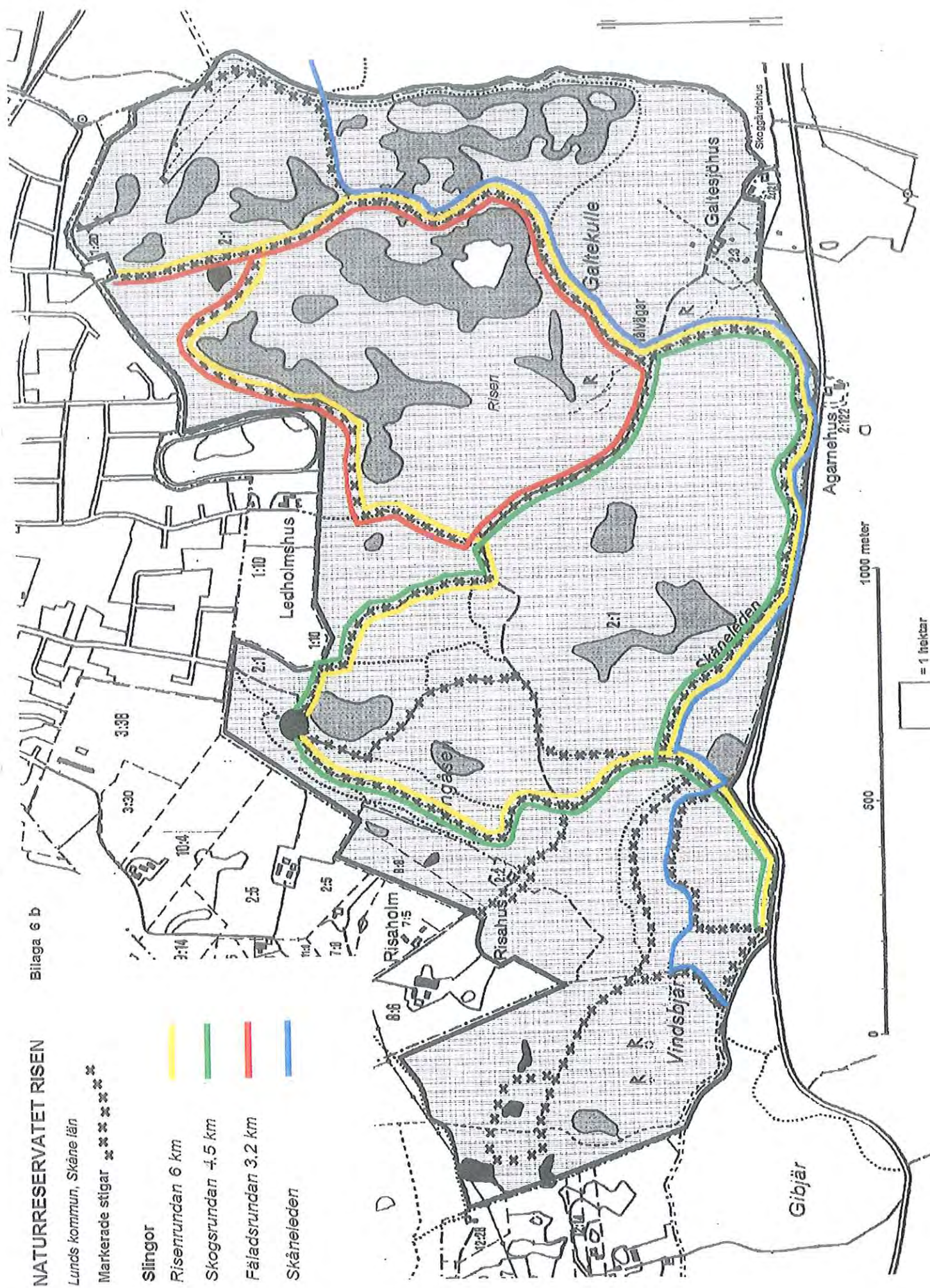
Slingor

Risenrundan 6 km

Skogsrundan 4,5 km

Fäladsrundan 3,2 km

Skåneleden

Bilaga 7

Ridstigar

